

Ірина Личенко

Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету “Львівська політехніка”,
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри цивільного права та процесу
lychenko7@gmail.com

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

© Личенко І., 2017

Визначено поняття та ознаки адміністративно-правового забезпечення екологічної безпеки в Україні. Особливу увагу звернуто на аналіз наукових підходів до визначення поняття адміністративно-правового забезпечення. З'ясовано зміст та структуру адміністративно-правового забезпечення екологічної безпеки в Україні, визначено систему адміністративно-правових гарантій і діяльнісних засобів підтримання стану захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства, держави, за якого гарантується право кожної людини на здорове та безпечне навколишнє середовище.

Ключові слова: екологічна безпека; адміністративно-правове забезпечення; охорона довкілля; екологічно небезпечна діяльність.

Ирина Лыченко

ПОНЯТИЕ И ОСОБЕННОСТИ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В УКРАИНЕ

Статья посвящена определению понятия и особенностей административно-правового обеспечения экологической безопасности в Украине. Особое внимание обращено на анализ научных подходов к определению понятия административно-правового обеспечения. Проведен анализ содержания и структуры административно-правового обеспечения экологической безопасности в Украине, определена система административно-правовых гарантий и деятельностных средств поддержания состояния защищенности жизненно важных интересов человека, общества, государства, при котором гарантируется право каждого человека на здоровую и безопасную окружающую среду.

Ключевые слова: экологическая безопасность; административно-правовое обеспечение; охрана окружающей среды; экологически опасная деятельность.

Iryna Lychenko

Institute of Jurisprudence and Psychology
Lviv Polytechnic National University
Department of Civil Law and Procedure
Sc. D., Prof.

CONCEPT AND PECULIARITIES OF ADMINISTRATIVE-LEGAL PROVIDING ENVIRONMENTAL SAFETY IN UKRAINE

The article is devoted to the definition of the notion and signs of administrative-legal provision of environmental safety in Ukraine. Special attention is devoted to the analysis of

scientific approaches to the definition of the concept of administrative-legal provision. The article is devoted to the founding out the content and structure of the administrative-legal provision of ecological security in Ukraine, defines the system of administrative-legal guarantees and measures for maintaining the state of protection of vital interests of a person, society, state, which guarantees the right of every person to a healthy and safe environment.

Key words: ecological security; administrative-legal providing; the environment; environmentally dangerous activities.

Постановка проблеми. У сучасному українському суспільстві назріла потреба перегляду усталених протягом минулих десятиліть правових засад забезпечення екологічної безпеки. Ця потреба зумовлена стрімким зростанням кількості негативних екологічних наслідків економічного розвитку, масштабами руйнівного антропогенного впливу внаслідок військового конфлікту в зоні проведення антитерористичної операції та іншими новими викликами в екологічній сфері. Відсутність наукового обґрунтування теоретичних та практичних питань адміністративно-правового забезпечення екологічної безпеки в Україні, дієвих адміністративно-правових гарантій раціонального використання природних ресурсів та незадовільний стан вітчизняного адміністративного законодавства у сфері екологічної безпеки змушують консолідувати зусилля представників вітчизняної адміністративно-правової науки в пошуку шляхів подолання нових для України екологічних проблем. Теоретичні напрацювання у цій сфері повинні стати важливим фундаментом для визначення стратегії реформування сучасних правових засад забезпечення екологічної безпеки в Україні.

Аналіз дослідження проблеми. Проблеми забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля були предметом наукових досліджень А. П. Гетьмана, І. В. Бригадира, А. Б. Качинського, Ю. О. Красної, І. В. Попової, Г. П. Серова. У своїх працях економісти, правознавці, екологи з'ясовують зміст та шляхи забезпечення екологічної безпеки.. До цієї теми зверталися В. І. Андрейцев, В. В. Аникиєв, Г. І. Балюк, В. В. Гобела, В. В. Добровольський, В. С. Дудюк, П. В. Захарова, Р. П. Олійничук. Проте у цих публікаціях недостатньо уваги приділено питанню адміністративно-правового забезпечення екологічної безпеки в Україні. Лише комплексне дослідження поняття та ознак адміністративно-правового забезпечення екологічної безпеки в Україні, юридичних чинників, які впливають на сферу екологічної безпеки, дасть змогу визначити шляхи вирішення наявних у цій сфері проблем.

Мета статті полягає у з'ясуванні поняття та ознак адміністративно-правового забезпечення екологічної безпеки в Україні.

Виклад основного матеріалу. Екологічна безпека забезпечується системою економічних, політичних і організаційних заходів та пов'язана із підтриманням стану захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства, держави, а також навколишнього природного середовища від загроз, що виникають унаслідок антропогенних і природних впливів на них, проведенням єдиної державної політики в екологічній сфері тощо.

Визначальними є адміністративно-правові, економічні, політичні, інформаційно-аналітичні та інші заходи, спрямовані на підтримання екологічно безпечного стану навколишнього природного середовища.

Проблеми визначення шляхів трансформації сучасних правових засад забезпечення екологічної безпеки в Україні під впливом нових соціально-економічних викликів та загроз, створюваних антропогенним впливом на навколишнє природне середовище, потребують глибокого наукового дослідження та вирішення. Першоосновою цього процесу повинно стати наукове вивчення юридичних категорій, що становлять зміст гарантованих нормами адміністративного права умов захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства, держави та довкілля, відтворення природних об'єктів і задоволення екологічних прав громадян та інтересів держави.

Визначення поняття адміністративно-правового забезпечення екологічної безпеки в Україні повинно спиратися на усталені в правовій науці підходи до змісту первинної категорії правового забезпечення.

Свого часу стверджувалося, що сфера правового забезпечення – це сукупність правил порядку управління, які можна і необхідно впорядкувати за допомогою норм права і правових засобів [1, с. 457].

Окремі вчені розкривають його як реалізацію, захист і охорону прав і свобод або як закріплення прав і свобод [2, с. 14]. Деякі представники юридичної науки повністю ототожнюють досліджуване поняття з категорією “охорона” [3, с. 18].

На думку В. А. Ліпкана, під правовим забезпеченням слід розуміти утворення і підтримку в необхідних межах конструктивних організаційно-функціональних характеристик систем управління за допомогою впливу та упорядкування всього арсеналу юридичних засобів (норм права, правовідносин, прав і обов’язків, актів тощо) [4, с. 520].

В окремих працях зміст досліджуваної категорії обґрунтовано через сутнісну характеристику понять “право” та “забезпечувати” [5, с. 35–36; 6, с. 50–51].

Так, говорячи про правовий елемент у цій смисловій конструкції, автори мали на увазі об’єктивне право у всій багатогранності його проявів [5, с. 35–36]. Натомість термін “забезпечувати” розуміли як надання (постачання) чогось кимось у достатній кількості; створення повного і достатнього комплексу умов, необхідних для здійснення чогось; надання гарантій [7, с. 124].

Зважаючи на вищенаведене, можна стверджувати, що “правове забезпечення” є складною, багатоаспектною юридичною категорією. Другий елемент у цій категорії, а саме термін “забезпечити”, тлумачать у вітчизняних словниках як “створити надійні умови для здійснення чого-небудь; гарантувати щось; захищати, охороняти кого-, що-небудь від небезпеки” [8, с. 281]. Тобто проявляється через тріаду: 1) закріплювати; 2) гарантувати; 3) охороняти.

Не позбавлене логіки доволі поширене в юридичній літературі твердження, що правове забезпечення необхідно розглядати у двох значеннях. По-перше, як діяльність уповноважених державою органів щодо здійснення своїх функцій. По-друге, як результат цієї діяльності, що виражається у фактичній реалізації правових приписів, прав і свобод громадян [9].

У деяких адміністративно-правових літературних джерелах теж наголошено на потребі врахування факту двійстості терміна “забезпечення”: це і сукупність гарантій, і, водночас, процес, діяльність органів державної влади щодо створення умов, необхідних для реалізації прав і свобод громадян [6, с. 51]. Тобто необхідно розглядати статичний та динамічний аспект поняття “правове забезпечення”. Зокрема, встановлені державою гарантії є статичною компонентою, а відповідна процесуальна діяльність органів державної влади – динамічною [10, с. 37].

Як слушно зазначив К. В. Степаненко, загальновизнано, що здійснюване в радянський та сучасний період дослідження цієї правової категорії призвело до: 1) виокремлення двох самостійних блоків цього процесу – гарантування прав і свобод та створення умов щодо їх реалізації; 2) введення до складу забезпечення таких елементів, як компетенція, охорона та захист. Сучасний період характеризується різноманітністю визначень та інтерпретацій поняття “забезпечення” у національних нормативно-правових актах [11, с. 8].

Наукові дослідження категорії адміністративно-правового забезпечення екологічної безпеки в Україні повинні здійснюватися на основі вищесхарактеризованого наукового доробку щодо обґрунтування змісту дефініції “правове забезпечення” та історичної трансформації цього правового феномену.

Відомі сучасні представники юридичної науки зміст адміністративно-правового забезпечення розкривають через призму процедури регулювання за допомогою норм адміністративного права суспільних відносин, що виникають для та під час реалізації прав і свобод людини та громадянина [12, с. 83]; сукупності адміністративно-правових заходів і засобів, спрямованих на створення відповідних умов для ефективної реалізації, охорони, захисту й відновлення порушених прав і свобод [13, с. 45] або розглядають як здійснення державою за допомогою правових норм, приписів і

сукупності засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорону, реалізацію та розвиток [14, с. 8].

Сприймаючи твердження про наявність статичного та динамічного аспекту в структурі правового забезпечення, треба визнати, що зміст адміністративно-правового забезпечення екологічної безпеки в Україні, з одного боку, охоплює систему адміністративно-правових гарантій застосування державно-правових, екологічних, організаційних, технічних та інших заходів у сфері екологічної безпеки, зокрема інституційних адміністративно-правових засобів впливу у сфері запобігання погіршенню екологічної обстановки та виникненню небезпеки для здоров'я людей, припинення екологічних правопорушень у цій сфері; а з іншого – їх реалізацію як цілеспрямований вплив органів публічного управління та інших суб'єктів на суспільні відносини у сфері екологічної безпеки.

Тобто адміністративно-правове забезпечення екологічної безпеки в Україні є сукупністю адміністративно-правових гарантій і діяльнісних засобів підтримання стану захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства, держави та довкілля, за якого гарантується право кожної людини на здорове та безпечне навколишнє середовище та існують необхідні умови для захисту.

Адміністративно-правове гарантування екологічної безпеки в Україні полягає у створенні стабільної основи підтримання стану захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства, держави та довкілля через систему нормативного адміністративно-правового забезпечення, організаційно-правових та процедурних гарантій екологічної безпеки в Україні.

Нормативне адміністративно-правове забезпечення екологічної безпеки в Україні закріплює умови підтримання екологічно безпечного стану навколишнього природного середовища та містить низку важливих адміністративних, управлінських положень. Вони закріплені в КУпАП, законах України “Про основи національної безпеки України” від 19 червня 2003 р., “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25 червня 1991 р., “Про об'єкти підвищеної небезпеки” від 18 січня 2001 р., “Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку” від 8 лютого 1995 р., “Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення” від 24 лютого 1994 р. та у багатьох інших нормативно-правових актах.

Як зазначено в Постанові Верховної Ради України “Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки” від 5 березня 1998 р. № 188/98-ВР, ефективним засобом подолання екологічної кризи має стати правове забезпечення природоохоронної діяльності на основі практики застосування законодавства про охорону навколишнього природного середовища. Вивчення, аналіз та узагальнення практики застосування законодавства про охорону навколишнього природного середовища здійснюють у двох напрямках: складання і затвердження екологічних нормативів природокористування (стосовно надр, ґрунтів, води, повітря, рослинності тощо); складання і затвердження комплексу еколого-економічних показників державного контролю за станом довкілля та діяльністю господарчих структур [15, с. 83].

Саме адміністративні норми є основою формування організаційно-правових та процедурних гарантій екологічної безпеки в Україні.

Екологічна безпека спрямована на протидію загрозам антропогенного чи природного походження щодо навколишнього природного середовища, людини, суспільства, держави та є компонентом національної безпеки України. Саме тому надзвичайно важлива чітка система організаційного упорядкування діяльності суб'єктів її забезпечення, до яких належать Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Рада національної безпеки і оборони України; міністерства та інші центральні органи виконавчої влади; суди; прокуратура України, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування та інші. Їх консолідована робота щодо забезпечення охорони та захисту екологічних прав громадян втілює у життя організаційно-правові гарантії екологічної безпеки в Україні.

Встановлені адміністративними нормами процедури реалізації окремих процесуальних дій (проведення екологічної експертизи; одержання екологічної інформації, здійснення екологічного контролю, ліцензування небезпечної для навколишнього природного середовища діяльності) та

процедури звернення за захистом порушених прав у органи державної влади в галузі охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів, органи адміністративної юрисдикції та судові органи, процедури, які стосуються виконання обов'язку особами з відповідними владними повноваженнями застосовувати комплекс заходів щодо притягнення до відповідальності фізичних осіб чи посадових осіб адміністративних органів за невиконання чи несвоєчасне виконання обов'язків, пов'язаних із забезпеченням екологічної безпеки України, визначають зміст адміністративно-процедурних гарантій екологічної безпеки в Україні.

Правозастосовна діяльність, яка ґрунтується на окреслених нормативних гарантіях, та індивідуальні юридичні акти суб'єктів забезпечення екологічної безпеки, якими ця діяльність фіксується, теж становлять важливу складову адміністративно-правового гарантування екологічної безпеки в Україні.

Адміністративно-правове забезпечення екологічної безпеки наділене низкою важливих ознак. Зокрема, гарантуючи правомірну і неухильну реалізацію повноважень суб'єктів забезпечення екологічної безпеки, воно одночасно визначає адміністративно-нормативну основу його функціонування, задекларовану в адміністративно-правових актах систему практичного втілення функціональних обов'язків суб'єктів забезпечення екологічної безпеки на основі конкретних організаційно-правових та адміністративно-процедурних гарантій.

Реалізація адміністративно-правового забезпечення екологічної безпеки здійснюється через адміністративний механізм, основною метою якого є упорядкування суспільних відносин, пов'язаних зі збереженням здоров'я та життєдіяльності людей, запобігання погіршенню екологічної ситуації та здоров'я населення, їх юридичне закріплення та охорона довкілля.

Об'єктом адміністративно-правового забезпечення та гарантування виступають суспільні відносини, пов'язані зі збереженням здоров'я та життєдіяльності людей, запобігання погіршенню екологічної ситуації та здоров'я населення, на підставі науково обґрунтованих допустимих навантажень на об'єкти біосфери. Постановою Кабінету Міністрів України "Про затвердження переліку видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку" від 28 серпня 2013 р. № 808 визначено види діяльності та об'єкти, що становлять підвищену екологічну небезпеку. До них належать теплові електростанції (ТЕС, ТЕЦ); гідроелектростанції на річках незалежно від їх потужності (зокрема малі гідроелектростанції); ядерні установки; об'єкти, призначені для поводження з радіоактивними відходами; уранові об'єкти; виробництво у галузі чорної та кольорової металургії (з використанням кольорових металів, руди, збагаченої руди чи вторинної сировини, металургійний, хімічний чи електролітичний процеси; виробництво будівельних матеріалів (цементу, асфальтобетону, скла, утеплювачів, зокрема екструдованого пінополістиролу); хімічне виробництво (зокрема, виробництво основних хімічних речовин, хімічно-біологічне, біотехнічне, фармацевтичне виробництво, виробництво засобів захисту рослин, регуляторів їх росту, мінеральних добрив, полімерних і полімервмісних матеріалів, виробництво та зберігання наноматеріалів потужністю понад 10 тонн на рік, зберігання хімічних продуктів (базисні та витратні склади, сховища, бази) незалежно від методів та обсягу виробництва продукції; поводження з небезпечними відходами (збирання, перевезення, сортування, зберігання, оброблення, перероблення, утилізація, видалення, знешкодження і захоронення); нове будівництво, реконструкція, реставрація, капітальний ремонт залізничних вокзалів, залізничних доріг і споруд, підземних, наземних ліній метрополітену як єдиних комплексів, охоплюючи депо з комплексом споруд технічного обслуговування тощо.

Екологічна безпека забезпечується встановленням та забезпеченням дотримання екологічних вимог щодо розміщення, проектування, будівництва, реконструкції, введення у дію та експлуатації підприємств, споруд та інших об'єктів; транспортування, зберігання і застосування засобів захисту рослин, стимуляторів їх росту, мінеральних добрив, нафти і нафтопродуктів, токсичних хімічних речовин та інших препаратів у такий спосіб, щоб не допустити забруднення ними або їх складовими навколишнього природного середовища і продуктів харчування; забезпечення екологічно безпечного виробництва, зберігання, транспортування, використання, знищення,

знешкодження і захоронення мікроорганізмів, інших біологічно активних речовин та продуктів біотехнології, запобігання та ліквідації наслідків шкідливого впливу біологічних чинників на навколишнє природне середовище та здоров'я людини, виробництва, зберігання, транспортування, використання, знищення, знешкодження і захоронення мікроорганізмів, інших біологічно активних речовин та продуктів біотехнології, а також інтродукції, акліматизації та реакліматизації тварин і рослин; запобігання та недопущення перевищення встановлених рівнів акустичного, електромагнітного, іонізуючого та іншого шкідливого фізичного впливу на навколишнє природне середовище і здоров'я людини в населених пунктах, рекреаційних і заповідних зонах, а також у місцях масового скупчення і розмноження диких тварин, обсягів утворення відходів, а також для їх утилізації, знешкодження або розміщення; екологічної безпеки транспортних та інших пересувних засобів і установок тощо.

Висновки. Роль адміністративно-правового забезпечення екологічної безпеки в Україні щороку зростає. Досконалі норми адміністративного права – важлива гарантія підтримання стану захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства, держави та довкілля, за якого гарантується право кожної людини на здорове та безпечне навколишнє середовище та існують необхідні умови для захисту. Адміністративно-правове забезпечення екологічної безпеки в Україні є сукупністю адміністративно-правових гарантій і діяльнісних засобів. Удосконалення адміністративно-правового забезпечення екологічної безпеки в Україні потребує комплексного перегляду вітчизняного адміністративного законодавства, створення стабільної основи підтримання стану захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства, держави та довкілля через систему організаційно-правових та процедурних гарантій екологічної безпеки в Україні, систему практичного втілення функціональних обов'язків суб'єктів забезпечення екологічної безпеки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Общая теория государства и права: академический курс: в 2-х т. – Т. 2. Теория права / под ред. М. Н. Марченко. – М.: Зерцало, 1998. – 518 с.*
2. *Костюченко О. Є. Визначення поняття “правове забезпечення” / О. Є. Костюченко // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України. – 2015. – № 1 (68). – С. 11–16.*
3. *Опалева А. А. Конституционное право неприкосновенности личности и его обеспечение в деятельности органов внутренних дел: автореф. дис... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 “Теория и история права и государства; история учений о праве и государстве” / А. А. Опалева. – М., 1986. – 19 с.*
4. *Теорія управління в органах внутрішніх справ : [навч. посіб.] / за ред. В. А. Ліпкана. – К. : КНТ, 2007. – 884 с.*
5. *Шкребець Є. Ф. Адвокатура України: адміністративно-правове забезпечення діяльності на сучасному етапі : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Шкребець Євгеній Федорович. – Харків, 2016. – 220 с.*
6. *Клименко О. В. Адміністративно-правове забезпечення державної регуляторної політики у сфері господарювання : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Клименко Олена Василівна. – К., 2015. – 227 с.*
7. *Дручек О. М. Поняття адміністративно-правового забезпечення прав, свобод та інтересів дитини органами внутрішніх справ України / О. М. Дручек // Форум права. – 2013. – № 2. – С. 123–128 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.*
8. *Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь : Перун, 2003. – 1440 с.*
9. *Барсуков К. В. Адміністративно-правове забезпечення проходження служби працівниками органів внутрішніх справ у складі міжнародних миротворчих підрозділів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / К. В. Барсуков. – К., 2010. – 20 с.*
10. *Ігонін Р. В. Поняття адміністративно-правового забезпечення функціонування системи судів загальної юрисдикції / Р. В. Ігонін // Адвокат. – 2011. – № 1 (124). – С. 36–40.*
11. *Степаненко К. В. Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод громадян України за кордоном: автореф. дис... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 “Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право” / К. В. Степаненко. – Д., 2009. – 19 с.*
12. *Ієрусалімова І. О. Механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина : дис. ... канд.*

юрид. наук : 12.00.07 / Ієрусалимова Ірина Олександрівна. – К., 2006. – 205 с. 13. Корж-Ікаєва Т. Г. *Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод неповнолітніх*: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Корж-Ікаєва Таїсія Григорівна. – К., 2008. – 219 с. 14. Рymarчук Г. С. *Адміністративно-правове забезпечення права інтелектуальної власності*: автореф. дис... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 “Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право”. – Львів, 2013. – 18 с. 15. *Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки* : Постанова Верховної Ради України від 05 березня 1998 р. № 188/98-ВР // *Відомості Верховної Ради України*. – 1998. – № 38. – Ст. 248.

REFERENCES

1. *Obshchaya teoriya gosudarstva i prava: Akademicheskii kurs: v 2-kh t.* – Т. 2. Teoriya prava [The general theory of state and law: Academic course: in 2 vol.], Moskva, 1998. 518 p. (In Russian).
2. Kostyuchenko O. Ye. *Vyznachennya ponyattya “pravove zabezpechennya”* [Definition of the concept of “legal provision”], *Naukovyy visnyk Natsional’noho universytetu derzhavnoyi podatkovoyi sluzhby Ukrainy*, 2015, vol. 1 (68). pp. 11–16.
3. Opaleva A. A. *Konstitutsionnoe pravo neprikosновенности lichnosti i ego obespechenie v deyatel’nosti organov vnutrennikh del.* Avtoref. dis. kand. yurid. nauk [The constitutional right of inviolability of the person and its maintenance in activity of law-enforcement bodies]. Moskva, 1986. 19 p. (In Russian).
4. Lipkan V. A. *Teoriya upravlinnya v orhanakh vnutrishnikh sprav* [Theory of management in the internal affairs bodies], Kyiv, 2007. 884 p.
5. Shkrebet’s Ye. F. *Advokatura Ukrainy: administrativno-pravove zabezpechennya diyal’nosti nasuchasnomu etapi.* dis. kand. yurid. nauk [Advocacy of Ukraine: administrative and legal support of activity at the present stage]. Kharkiv, 2016. 220 p.
6. Klymenko O. V. *Administrativno-pravove zabezpechennya derzhavnoyi rehulyatornoyi polityky u sferi hospodaryuvannya:* dis. kand. yurid. nauk [Administrative and legal provision of state regulatory policy in the field of management]. Kyiv, 2015. 227 p.
7. Druchek O. M. *Ponyattya administrativno-pravovoho zabezpechennya prav, svobod ta interesiv dytyny orhanamy vnutrishnikh sprav Ukrainy* [The concept of administrative and legal provision of rights, freedoms and interests of the child by the internal affairs bodies of Ukraine], *Forum prava*. 2013, vol. 2, pp. 123–128. Available at: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe. (accessed 26.08.2017).
8. Busel V. T. *Velykyy tlumachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins’koyi movy* [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language], Kyiv; Irpin’, 2003. 1440 p.
9. Barsukov K. V. *Administrativno-pravove zabezpechennya prokhodzheniya sluzhby pratsivnykamy orhaniv vnutrishnikh sprav u skladi mizhnarodnykh myrotvorchykh pidrozdiliv.* Avtoref. dis. kand. yurid. nauk [Administrative and legal support for the service of officers of the internal affairs bodies within the international peace keeping units]. Kyiv, 2010. 20 p.
10. Ihonin R. V. *Ponyattya administrativno-pravovoho zabezpechennya funktsionuvannya systemy sudiv zahal’noyi yurysdyktsiyi* [The concept of administrative and legal support for the functioning of the system of courts of general jurisdiction], *Advokat*. 2011, vol. 1 (124), pp. 36–40.
11. Stepanenko K. V. *Administrativno-pravove zabezpechennya prav i svobod hromadyan Ukrainy zakordonom.* Avtoref. dis. kand. yurid. nauk [Administrative and legal support of the rights and freedoms of Ukrainian citizens abroad]. Donetsk, 2009. 19 p.
12. Iyerusalimova I. O. *Mekhanizm administrativno-pravovoho zabezpechennya prav i svobod lyudyny ta hromadyany.* Dis. kand. yurid. nauk [The mechanism of administrative and legal provision of human and civil rights and freedoms]. Kyiv, 2006. 205 p.
13. Korzh-Ikayeva T. H. *Administrativno-pravove zabezpechennya prav i svobod nepovnoletnikh.* Dis. kand. yurid. nauk [Administrative and legal provision of minors’ rights and freedoms]. Kyiv, 2008. 219 p.
14. Rymarчук H. S. *Administrativno-pravove zabezpechennya prava intelektual’noyi vlasnosti.* Avtoref. dis. kand. yurid. nauk [Administrative and legal provision of intellectual property rights]. L’viv, 2013. 18 p.
15. *Pro Osnovni napryamy derzhavnoyi polityky Ukrainy u haluzi okhorony dovkillya, vykorystannya pryrodnykh resursiv ta zabezpechennya ekolohichnoyi bezpeky. Postanova Verkhovnoyi Rady Ukrainy vid 05.03.1998.* [On the main directions of the state policy of Ukraine in the field of environmental protection, use of natural resources and ensuring environmental safety], *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 1998, vol. 38, p. 248.

Дата надходження: 10.06.2017 р.